

FAZLA VE YERSİZ ALINAN DEVLET HAKKININ İADESİNDE YASAL FAİZE HÜKMEDİLMESİ GEREKİR

Danıştay 8. Daire 25.01.2013 gün, 2010/9130 E. 2013/302 K. Sayılı kararı ile devlet hakkının fazladan alınmasının yargı kararıyla ortaya konulması üzerine fazladan alınan paranın artık mülkiyet hakkının ihlali olduğu gerekçesiyle iade edilecek kısım için dava tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte iade edilmesi gerektiğine hükmetti.

Danıştay 8. Daire'nin gerekçesi şu şekilde: "Uyuşmazlık; Rize İlinde maden işletme ruhsatı ile işletilen maden ocağının 2004, 2005 ve 2006 yıllarında eksik ödendiği iddia olunan Devlet hakkına ilişkin tahakkuk fişlerinin ve ödeme emirlerinin iptali istemiyle İdare Mahkemesinde ve Devlet hakkının eksik yatırıldığından bahisle eksik yatırılan kısmın ödenmesi gerektiğine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü işlemleri ile bu işlemlerin dayanağı olan Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin 78. maddesinin iptal edilmesi istemiyle Dairemizde açılan davalarda verilen kararlar üzerine fazla ödenen Devlet hakkının ödememin yapıldığı 13.12.2007 gününden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle yapılan başvuru üzerine tesis edilen Devlet hakkının iade edildiği ancak faiz isteminin kabul edilemeyeceğine ilişkin Hitit Vergi Dairesi Müdürlüğünün 31.08.2009 gün ve 20855 sayılı işleminin iptali ve 309.825,54 TL faizin dava gününden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi isteminden kaynaklanmıştır.

... İdare Mahkemesince; mevzuat hükümlerinin yorumunda ve olayların değerlendirilmesindeki fark nedeniyle doğan zarar olarak da nitelendirilebilen ve "içtihadî hata" şeklinde ifadesini bulan istisnai hallerde işlemin sonuçta hukuka aykırı görülmesinin, İdarenin tazminle yükümlü kılınması sonucunu doğurmadığı, olayda mevzuat hükmünün yanlış yorumlanması veya olayların değerlendirilmesinde hata yapılması gibi bir durum dahi bulunmadığı, aksine tazminat istemine neden olan idari işlemlerin tesis edildiği tarihte yürürlükte bulunan, idareler bakımından bağlayıcı olan ve idarelerin uygulamak zorunlu olduğu Yönetmeliğin amir hükmüne uygun olarak tesis edildiği, sonradan Yönetmeliğin iptal edilmesinin idarelerin bu işlemleri tesis ederken hatalı davrandığı ve dolayısıyla kusuru bulunduğu kabulü mümkün olmadığı, tahsilat aşamasında hiç bir işlem tesis etmeyen, mevzuat gereği tahsil edilen devlet hakkı bedellerinin %50'si hesaplarına aktarılan davalı idarenin de sorumluluğundan söz etme imkanı bulunmadığı, öte yandan mevzuatta idarelerce tahsil edilen bir amme alacağının iadesinde tahsil tarihinden itibaren faiz ödeneceğine ilişkin bir düzenleme bulunmadığı, ancak 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinde yer alan, idari yargı kararlarının en geç otuz gün içerisinde uygulanması gerektiği kuralı ve tazminat davalarında kararın idareye tebliğinden itibaren infazın gecikmesi sebebiyle idarece kanuni gecikme faizi ödeneceğine ilişkin düzenleme uyarınca davalı idarenin yargı kararını uygulamakta gecikmesi durumunda bu gecikmeyle sınırlı olarak faiz talebinde bulunulabileceği, olayda Mahkeme kararının uygulanmasında gecikmeye düşülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Yukarıda aktarılan Anayasal kurallar ve uluslararası sözleşme ile davaya konu olay bir bütün olarak değerlendirildiğinde; Devlet hakkının fazla ve yersiz olarak alındığı yargı kararıyla ortaya konulduktan sonra, davacılar yönünden mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gereken bir alacağın meydana geldiği kabul edilmelidir. Devlet hakkının fazla ve yersiz olarak alınması sonucu davacılar, aslında mülkiyetlerinde olması gereken parayı belli bir süre kullanamamakta, harcama yapamamakta ve tasarruf edememektedir. Ödenmesi gerekmeyen paranın değerinde bu süre içerisinde enflasyondan kaynaklanan kayıplar meydana gelmekte, mülkiyetin gerçek değeri azalmaktadır. Ayrıca; yatırım aracı olarak kazancından faydalanmak da mümkün olmamaktadır. Bu eksende; İdarenin, kendi eylem ve işlemi ile kişinin temel haklarından olan mülkiyet hakkını ihlal etmesi nedeniyle bu ihlal sonucu meydana gelen kaybı veya yoksun kalınan kazancı ödemesi gerekmektedir. Bununla birlikte; bu kaybın veya yoksun kalınan

kazancın, İdareden istenebilmesi için idarenin doğrudan veya dolaylı bir kusurunun bulunması da kural olarak gerekmemektedir.

Bu bağlamda; 2004, 2005 ve 2006 yıllarında eksik yatırıldığı belirtilen 1.002.671,64 TL Devlet hakkının, Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin 78. maddesinde yer alan "ruhsat sahipleri" idaresi nedeniyle ödenmesi ve bu ibarenin hukuka aykırı bulunarak yargı kararıyla iptal edilmesi karşısında, 1.002.671,64 TL'den mahrum kalınan süre içinde uğranılan kayıplar ve kullanılmamasından dolayı yoksun kalınan kazanç nedeniyle mülkiyet hakkı ihlal edildiğinden, Anayasanın 2, 35 ve 125. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek Protokolün 1. maddesi gereği faizin ödenmesi gerektiği anlaşılmış olup, tersi yaklaşımla davayı reddeden İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamıştır.

Nitekim; Anayasa Mahkemesinin 14.05.2011 gün ve 27934 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 10.02.2011 gün ve E:2008/58, K:2011/37 sayılı kararı da aynı yönde olup; Devletin fazla veya yersiz yapılmış tahsilâtlar ile hazinesinde tuttuğu meblağı kişilere iadesinde, tahsilatın yapıldığı tarih yerine başvuru tarihinden üç ay sonra başlamak üzere işleyecek faizin ödenmesine ilişkin kural, kişinin belli bir dönem için faiz gelirinden mahrum kalması sonucunu doğurarak genel yarar ile kişi yararı arasındaki dengenin bozulmasına yol açması, bu durum ise hukuk devletinde korunması gereken mülkiyet hakkını ihlal etmesi nedeniyle Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

Aynı yaklaşımla; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Eko-Elda Avee/Yunanistan davasında (09.03.2006 günlü, Başvuru No: 10162/02); haksız olarak tahsil edilen verginin beş yıl beş ay sonra faizsiz olarak iade edilmesini, belli bir meblağdan yararlanma hakkı uzun süre engellenen şahsın, mali durumunda önemli ve kesin zararlara neden olunduğu, bu durumun sürdürülmesi gereken genel yarar ile kişi yararı arasındaki dengeyi bozduğu, şahıs üzerine aşırı yük yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlali olarak değerlendirmiş ve mülkiyet hakkı çığnenen şahsa faiz ödenmesi gerektiğine karar vermiştir.

Öte yandan; davacı tarafından, davaya konu olay nedeniyle 27.08.2009 günü Rize İl Özel İdaresine yapılan başvuru üzerine 15.10.2009 günü Devlet hakkının iade edildiği, ancak faiz isteminin yerine getirilmediği, yasal faiz isteminin zımnen reddine ilişkin işlemin iptali ve 165.942,16 TL yasal faizin dava gününden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle açılan davanın, Rize İdare Mahkemesinin 28.05.2010 gün ve E:2009/621, K:2010/257 sayılı kararıyla reddedildiği, anılan kararın Dairemizin 25.01.2013 gün ve E:2010/9220, K:2013/301 sayılı kararıyla bozulmasına karar verildiği, aynı olay nedeniyle Hitit Vergi Dairesi Müdürlüğü ve Rize İl Özel İdaresinin mükerrer faiz ödemesinin mümkün olmaması nedeniyle her bir İdarenin kendi payları yönünden faiz isteminin kabul edilebileceği hususunun dikkate alınarak karar verilmesi gerektiği de yadsınamaz.”